kisdobos

1976. NOVEMBER

NOVEMBER 7

1917-ben — ötvenkilenc évvel ezelőtt — ezen a napon dördültek el az Aurora cirkáló ágyúi, s indultak győzelmes rohamra a szocializmus katonái. Új korszak kezdődött az emberiség történetében.

A „nagy igazság" katonája

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének évfordulóján emlékezzünk most Zalka Mátéra, a hős katonára és kitűnő íróra, aki kardjával és tollával egyaránt a szocialista forradalom ügyét szolgálta, s életét is érte áldozta.

Száz évvel ezelőtt született a Szamos-parti Matolcson. „Pajkos kölyök voltam, de azért nem lehet mondani, hogy nagyon rossz fiú lettem volna" — írta önéletrajzában. A falusi elemi iskola, négy középiskola és a felsőkereskedelmi után máris belecsöppent az első világháborúba. 1916-ban Lucknál hadifogságba került. „A hadifogságban ismertem meg a szocialista eszméket, s annyira megragadtak..., hogy én teljesen átadtam magam annak a nagy igazságnak, amely — úgy véltem — mindig is ott élt lelkem mélyén." — emlékezett a fogságban töltött időkre.

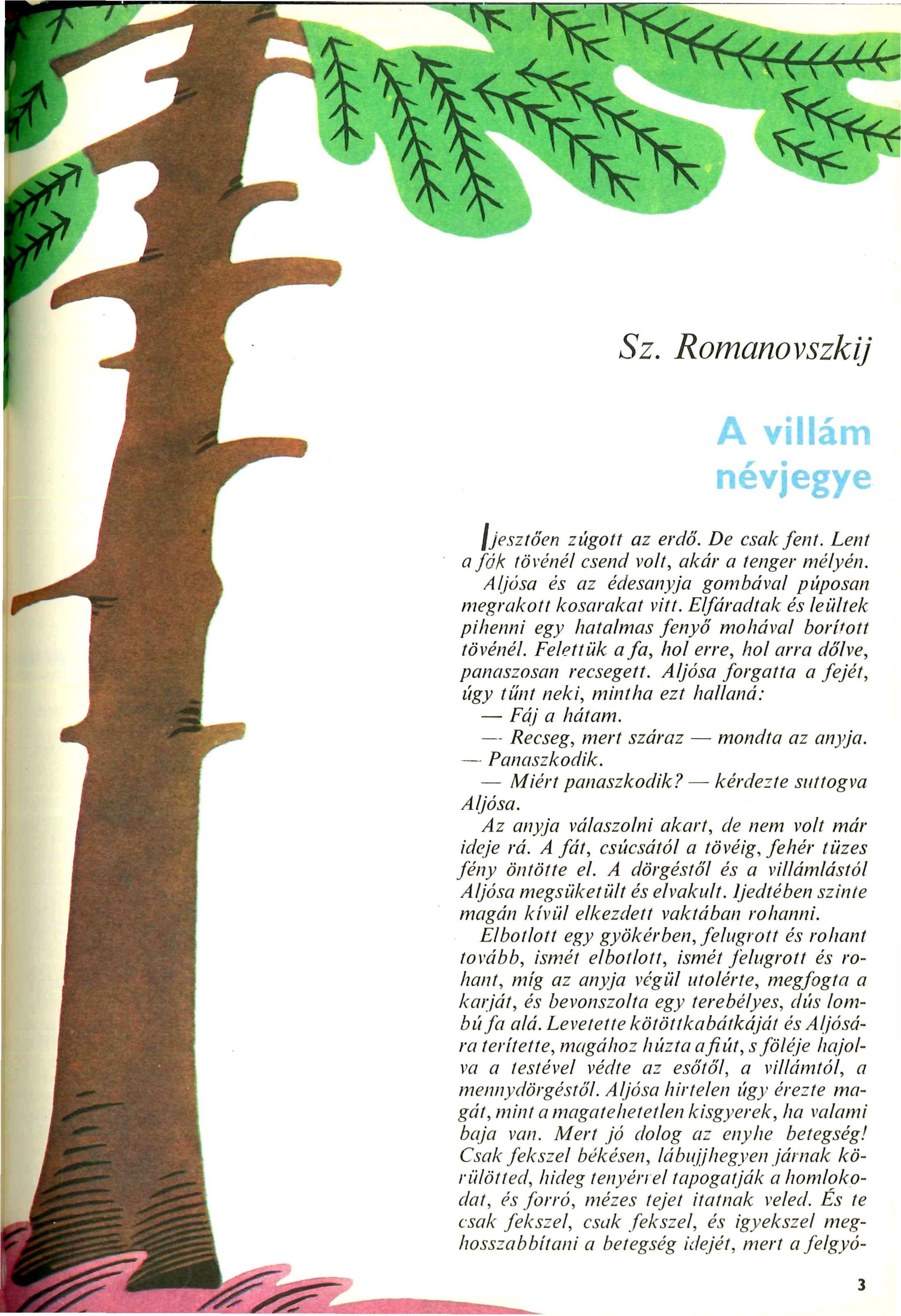
Nem habozott, amikor harcolni kellett a forradalom ellenségeivel. A távoli Szibériától a Krím félszigetig végigküzdötte a három évig tartó polgárháború csaknem valamennyi csatáját. Hősiességéről már ekkor legendák születtek. Mellére tűzték a legnagyobb katonai kitüntetést, a Vörös Zászlórendet. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelme után Moszkvában telepedett le, és visszatért eredeti hivatásához: elbeszéléseket, regényeket írt.

Ám amikor a forradalom, a haladás úgy kívánta, ismét fegyverrel küzdött a harcosok első soraiban. 1936-ban Spanyolországba utazott, a köztársaság védelmezésére. „Ezernyelvű-egyszívű" önkéntesekből szervezte meg a tizenkettedik nemzetközi brigádot. Ekkor már Lukács Pál néven vált félelmetessé a fasiszták előtt. 1937 tavaszán a negyvenötödik hadosztály parancsnoka, Madrid védelmezője. A köztársasági hadsereg 1937. június 11-én Huesca ellen készült támadásra. A hős tábornokot itt sebezte halálra az első vonalban egy ellenséges gránát.

Valenciában temették el. „Hősi halált halt a spanyol és a magyar nép szabadságáért" — írták sírkövére harcostársai.

Zalka Máténak nem adatott meg, hogy hazánk földjén is harcoljon a nép szabadságáért. De bárhol küzdött is a forradalom ellenségeivel, hazáját szolgálta — a magyar nép szebb, boldogabb jövőjét. Szépen fogalmazza meg ezt a nagy szovjet író és költő Konsztantyin Szimonov, A tábornok című versében, melyet Zalkáról írt:

**„A magyar vörös lobogó az,
mely harcait ékesíti.
És bárhol is áll a csatába,
őt harcba hazájába viszi."**

Sz. Romanovszkij

A villám névjegye

Ijesztően zúgott az erdő. De csak fent. Lent a fák tövénél csend volt, akár a tenger mélyén.

Aljósa és az édesanyja gombával púposan megrakott kosarakat vitt. Elfáradtak és leültek pihenni egy hatalmas fenyő mohával borított tövénél. Felettük a fa, hol erre, hol arra dőlve, panaszosan recsegett. Aljósa forgatta a fejét, úgy tűnt neki, mintha ezt hallaná:

— Fáj a hátam.

— Recseg, mert száraz — mondta az anyja. — Panaszkodik.

— Miért panaszkodik? — kérdezte suttogva Aljósa.

Az anyja válaszolni akart, de nem volt már ideje rá. A fát, csúcsától a tövéig, fehér tüzes fény öntötte el. A dörgéstől és a villámlástól Aljósa megsüketült és elvakult. Ijedtében szinte magán kívül elkezdett vaktában rohanni.

Elbotlott egy gyökérben, felugrott és rohant tovább, ismét elbotlott, ismét felugrott és rohant, míg az anyja végül utolérte, megfogta a karját, és bevonszolta egy terebélyes, dús lombú fa alá. Levetette kötöttkabátkáját és Aljósára terítette, magához húzta a fiút, s föléje hajolva a testével védte az esőtől, a villámtól, a mennydörgéstől. Aljósa hirtelen úgy érezte magát, mint a magatehetetlen kisgyerek, ha valami baja van. Mert jó dolog az enyhe betegség! Csak fekszel békésen, lábujjhegyen járnak körülötted, hideg tenyérrel tapogatják a homlokodat, és forró, mézes tejet itatnak veled. És te csak fekszel, csak fekszel, és igyekszel meghosszabbítani a betegség idejét, mert a felgyó-

gyulás örömteli és szomorú pillanatában eltűnik a házból a csend, megszűnik a figyelmesség, és az emberek ismét olyanok lesznek, mint általában — elfoglaltak és unalmasak.

Aljósa felsóhajtva az anyjához simult és így szólt:

— Vedd fel a kötöttkabátodat, mert megfázol.

— Ugyan, nincs hideg.

Aljósa hallotta, hogy ömlik az eső, s dörög fent az ég, s érezte a lemosott tiszta levelek és a zsíros föld illatát.

— Nincs hideg, azt mondod, és reszketsz.

A vihar elvonult. Óvatosan kiléptek a fa alól, és megindultak vissza gombával teli kosaraikhoz. Az ég kéken és frissen ragyogott felettük. A szél teljesen elállt, de a nedves falevelek mégis remegtek, és időről időre vidám cseppek hullottak róluk a földre.

Már csaknem elérték a kosaraikat, amikor hirtelen megtorpantak.

A hatalmas fenyő füstölt, és égett szag áradt felőle, de a fa épségben állt, és tűz nem látszott rajta.

A fiú anyja megkerülte a fát és így szólt:

— Nézd csak, Aljósa!

A fenyő csúcsa belenyúlt az ég tengerébe, ijesztő volt felnézni rá — szédült a fiú a végtelen messzeség láttán.

— Menj kicsit távolabb — mondta az anyja — és meglátod a villám kézjegyét.

Aljósa oldalt lépkedett, és meglátta a fát a maga teljes nagyságában. Megcsavarodott, nedves törzse magasra nyúlt, s csak felül növesztett vidám ágacskákat. A fa kék füstöt bocsátott ki magából, ami a szamovár illatára emlékeztetett. Azért füstölt, mert belevágott a villám, nem egyenesen telibe találta, hanem csak érintette a csúcsát, nekirohant a fa egy összenőtt kettős ágának, széthasította azt, de az ütközéstől a villámnak is eltört a szarva, kettészakadt és elnyelte a föld.

És íme, ott látszott a villám kézjegye — a fa csúcsától egészen a tövéig — két kanyargós vonás a kérgen; az egyik széles égetett vonás, a másik keskeny és halvány, mintha késsel karcolták volna a megolvadt sárga gyantába.

— Erős volt az égi vendég — szólt az anya elismerőn, a villámra célozva — de a fa erősebb nála. Kettéhasította, akár a fejsze a rönköt.

Az anya felemelte a kosarakat, patakokként ömlött belőlük a víz. Friss, ünnepi illatot árasztott a gomba. Aljósa arra gondolt, milyen kellemesen illatozik majd a szobában, az otthoni melegben, s hogy megörül majd az apja. Mert senki sem tudott úgy örülni, mint az ő apja, ha az erdőből hoztak valamit, vagy akár egy jó szót, egy friss újságot hallott. És apja öröme szinte nem engedte ki Aljósát a házból, szeretett volna folyton mellette ülni, és sehová sem távozni tőle.

De ülhet-e vajon az ember mindig otthon? Egy-két napig még bírja, de tovább nem, mert hívja, csábítja az erdő, és elfelejtkezik minden félelméről, és megy az apjával, az anyjával, vagy csak úgy egymagában a távoli erdei utakra.

Mert az erdő olyan: ha megszereted, ő is megszeret téged, és soha nem okoz csalódást neked.

Oroszból fordította Kelemen Sándor

A griffek fészke

Türkmén mese

Ami volt, az volt, ami pedig nem volt, az nem volt.

Apa, anya nélkül, a rokonság kenyerén nőtt fel a pásztorgyerek. Dobtak neki egy száraz lepénydarabot, edd, ha kell — ha nem, nyomkodd a szemed. De a pásztorgyerek nem esett kétségbe. Leült a patakpartra, bemártotta a lepényt a vízbe, megette, s ivott rá a patakból. Odaszokott egy harcsagyerek, kapkodta a lepényről lemállott morzsákat. Így nőttek fel együtt: a pásztorgyerekből pásztor lett, a harcsagyerekből harcsa.

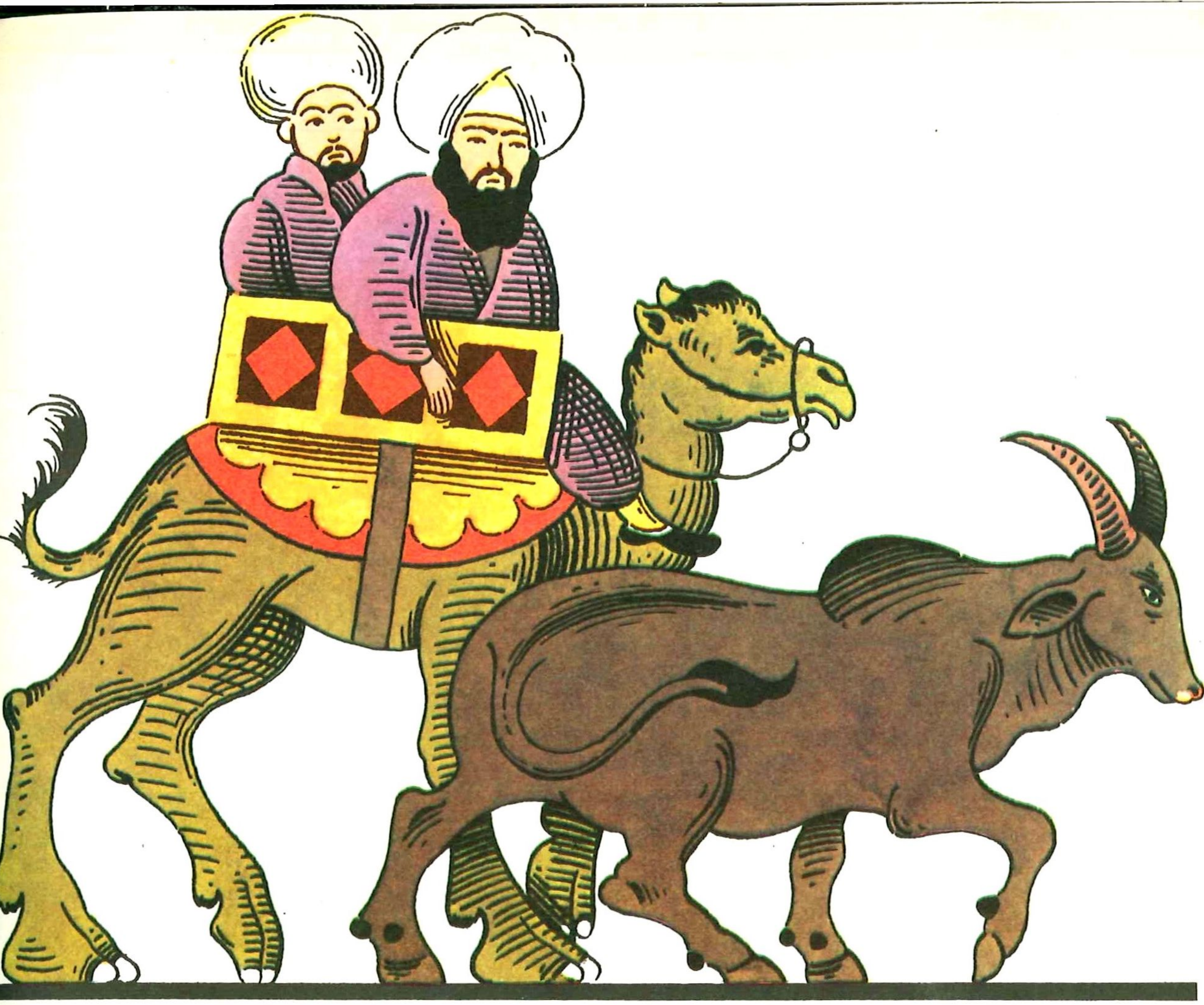
Elment egyszer a pásztor a vásárra, s hallja, hogy a báj* munkára hívja az embereket.

— Akárki fia legyen is, negyven nap etetem, egy nap dolgoztatom.

Odamegy a pásztor a bájhoz, és így szól:

— Nem akármilyen munka lehet, ha ennyit fizetsz érte. Na, de én árva vagyok, senki sem fog elsiratni.

Hazavitte a báj a pásztort, etette, itatta, s aludni is hagyta, amennyit csak akart. A negyvenedik napon aztán jó hajnalban felébresztette, megparancsolta neki, hogy fogja be

a bikát a szekérbe, maga pedig megrakta a tevéket üres zsákokkal. Kimentek a pusztába, az irdatlan sziklához.

— Most pedig fiam, láss munkához — parancsolta a báj. — Öld meg a bikát, nyúzd le a bőrét, de egészben, be ne szakítsd!

A pásztor megtette, amit parancsoltak neki.

— Derék legény vagy! — dicsérte a báj. — Most pedig bujj a bika bőrébe, és nézd meg, nincs-e rajta lyuk.

A legény igyekvőn bebújt a bikabőrbe, a báj pedig bekötötte a nyílást, és elhajtotta a tevéit távolabb attól a helytől. Igen sietett, mert a föld homályba borult, pedig fényes nappal volt: hatalmas griffmadarak jöttek a lakomára. Egyetlen pillanat alatt széttépték a bika testét. A bikabőrt és benne a pásztort pedig elvitték a fészkükbe az irdatlan szikla tetejére. Ott darabokra szaggatták a bőrt, de az embert eltették későbbre.

A pásztor gondolkodni kezdett, mi legyen most, amikor meghallja hirtelen a báj hangját:

— Te pásztor, nézz balra, nézz jobbra.

A pásztor balra néz — nagy halom arany, jobbra néz — nagy halom ezüst.

— Fogd az aranyat és az ezüstöt, és dobáld ide! — kiáltott a báj.

— És hogy fogok innen leszállni? — kérdezte a pásztor.

— Tedd, amit mondtam! Megtöltöm a zsákjaimat, és majd megmutatom az utat lefelé.

Megrakta a báj a tevéket, és elvezette a karavánt a rettenetes helyről.

— Elfelejtetted megmutatni az utat! — kiáltott utána a pásztor.

— Mit látsz még ott a sziklán?

— Emberi csontokat.

— Az maradt az olyan vitézekből, amilyen te vagy! — nevetett a báj és ment az útjára.

A bánkódás, a sírás itt hiábavaló. Körülnézett a pásztor a szikláról: három oldalon homok, a negyediken folyó. Lesz ami lesz — gondolta —, és beleugrott a folyóba. Alighogy a vízbe ért, egy hatalmas hal a hátára vette, és kivitte a partra. A harcsa volt.

A következő évben a pásztor megint elszegődött munkára a bájhoz. A báj nem ismerte meg, mert a ravasz pásztor szakállt ragasztott az állára. Minden úgy történt, ahogy az előző évben. Csak amikor a pásztor lenyúzta a bikáról a bőrt, így szólt:

— Báj uram, mutasd meg, hogy kell a bőrbe bemászni.

A báj bebújt a bőrbe, és a sziklán találta magát.

— Ments meg! — üvöltötte.

— Megismersz? — kérdezte a pásztor, és levette álláról a szakállt. — A múlt évben én voltam azon a helyen, ahol most te vagy. Én tehát megtaláltam az utat visszafelé. Dobáld hát le gyorsan az aranyat és az ezüstöt, aztán majd megmutatom az utat neked is.

Megrakta a pásztor a tevéket kincsekkel, és így szólt a bájhoz:

— A múlt évben én a folyóba ugrottam és megmenekültem.

A pásztor elment a karavánnal a faluba. A kincseket szétosztotta az árvák és szegények között, az álnok bájnak azonban hírét sem hallotta azóta senki.

*** báj török eredetű szó, jelentése főhivatalnok, későbbi jelentése egyszerűen úr.**

Simon Emil

Ősszel

Hullanak a levelek,
eres, száraz tenyerek,
hordják, hozzák a telet.

Fenyő magja kipereg,
fészkén madár didereg,
nyár-morzsákat csipeget.

Amott baktat egy szekér,
már a dombtetőre ér,
nyomában a kerge szél.

Felveri a varjakat,
s a fekete, nagy csapat
lármásan magasba csap.

Kár! Kár! S rá a felelet:
egy-egy levél lepereg,
erdei csend szendereg.

Szentmihályi Szabó Péter

Kicsi szívem ...

Kicsi szívem kicsit ér,
mégis minden belefér,
belefér a nagyvilág,
belefér a rügyes ág,
belefér a kerek ég,
sivatagban a tevék,
hajókkal az óceán,
labdával a kisleány,
erdő alján suta nyúl,
a farkas, ha lelapul,

kicsi szívem kicsit ér,
a fájás is belefér,
belefér a temető,
búcsút intő keszkenő,
mély ránc a homlokomon
belefér, ha akarom.
Jaj, hogy is van, hogy te nem
kopogtatsz a szívemen?

Csinálok én ott helyet,
puha ágyat is vetek,
betakarlak felhővel,
elringatlak szellővel,
szegény szívem megdobban,
megcsókollak álmodban.
Kicsi szívem kicsit ér,
neked adom semmiért.

L. Kapuvári Lídia

Hű, de hideg ez a szél!

Hű, de hideg ez a szél!
Pedig nincs még itt a tél.
Átszökik, átbújik minden résen
orrom is elfagyott már egészen.

Benn a szobában brummog a kályha.
Le veled gyorsan, prémes kabátka!
Fekszem a szőnyegen, borzolgatom,
— rét lesz belőle, ha úgy akarom...

De idebent soká nem bírom mégsem,
mert futni szeretnék, futni — a réten...

A holnemvolt róka csínyei

Ha csak Zsubócával kellene számolni, akkor nálunk nem lenne nehéz dolga a szakácsnak. Nagyon könnyen össze tudná állítani az étrendet: reggelire kakaó, kakaós tekerccsel; ebédre mákostészta gyümölccsel; vacsorára — szintén mákostészta gyümölccsel. Esetleg gombóc vagy palacsinta.

Hosszú ideig erőszakoskodtunk vele, egyen már egy kis húst is, mert aki húst nem eszik, annak ugye, nem fejlődik kellően az esze. És milyen szörnyű lenne, ha egy ilyen csinos, kedves kislány, mint ő, buta maradna.

Zsubóca azonban csak nevet ezen a beszéden. Nem rémül meg. Azt mondja:

— Ne mondj ilyen maflaságot, Mackócskám. Ha ez igaz lenne, akkor már most is butának kellene lennem. És ha buta lennék, akkor nem hordoznám haza hetente az ötösöket az ellenőrzőben. Mit gondolsz, a tanító nénik a butáknak adják az ötösöket?

Erre bizony nincs mit válaszolni. Előkapartam hát neki egy folyóiratot, amiben nagyon okos tudósok írják, hogy az ember szellemi fejlődéséhez hozzátartozik a fehérjedús táplálék fogyasztása is, és kísérletekkel kimutatták, hogy aki tartósan fehérjében szegény táplálékot fogyaszt, az visszamarad a szellemi fejlődésben. A hús pedig fehérjékben gazdag. A tészta viszont egy csepp fehérjét sem tartalmaz.

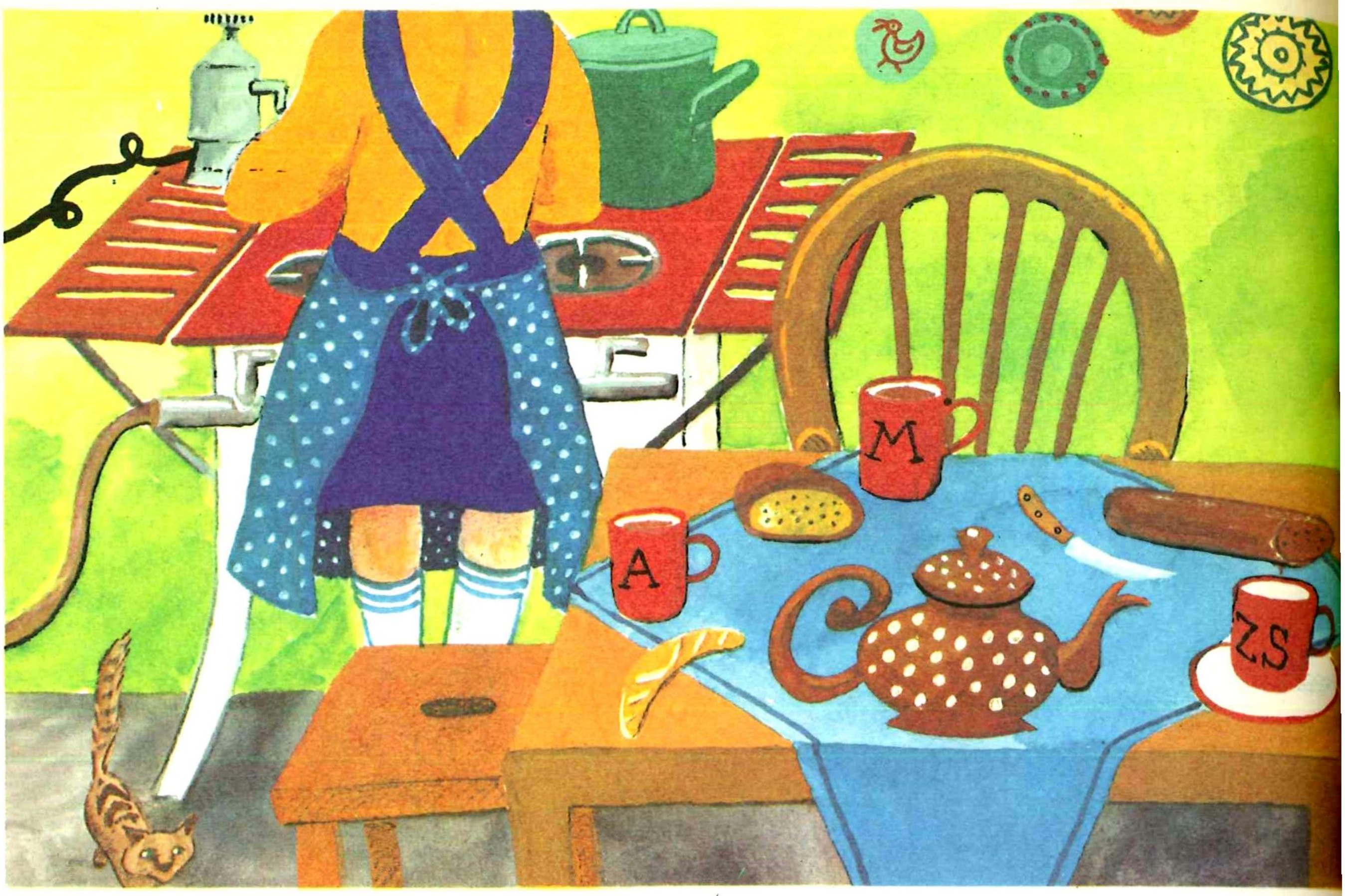
Ő csak legyintett erre fölényesen. Ezek után a húsevésről szóló prédikációt felfüggesztettem, mint ami teljesen értelmetlen dolog. Magamban pedig megállapítottam, hogy Zsubócánál jobb húspásztort nem találhatnék a föld kerekén. Mert azt talán mondanom sem kell, hogy én bizony kifejezetten imádom a finom, porhanyós házisonkát, meg a ropogósra sült kacsapecsenyét. Meg is mondtam mindjárt Zsubócának:

— Hallod-e, kismacska. Én téged ezennel kinevezlek házi pecsenyeőrzőnek. Tudod, hogy mennyire imádom a jó ízes sülteket, és Anyu milyen szűken méri nekem ezeket a jó falatokat, mert fél, hogy nemcsak a hasamba, hanem a hasamra rakódnak háj formájában. Nem szeretném hát, ha az a néhány falat sonkica vagy pecsenye, amit kapok, valamiképpen eltűnne a tányéromról. Gondolom, nem esik nehezedre, hogy vigyázz rá, ha netán én nem érek rá azonnal megfalatozni.

A leányzónak felcsillant a szeme e közlésre, és nyomban vállalkozott, hogy majd ő megőriz nekem mindenféle jó falatot, nyugodtan bízzam csak rá.

Másnap reggel, alighogy felébredt, máris nyomakodott be a konyhába és faggatni kezdte Anyut, mi lesz reggelire?

— Neked, kedvesem — mondta Anyu —, finom kakaót készítek mákoslepénnyel.

— És a Mackó mit reggelizik? — kíváncsiskodott rendkívül nagy érdeklődéssel.

— Mackó ebből a finom kötözött sonkából kap tizenkét katonát — mondta Anyu és megmutatta a mosolygós sonkaszeleteket.

— Képzeld, Mackócskám, sonkát kapsz reggelire — robogott be hozzám a fürdőszobába.

— Pompás, pompás! — mormogtam elégedetten, ami egyaránt szólt a sonkának és a habfürdőzés várható örömeinek.

— Csak nem akarsz most bebújni a kádba? — kérdezte rémülten a kismacska. — Anyu már készíti a katonákat a tányérodra!

— Ha készíti, jól teszi, a Mackó majd megeszi! — mondtam tréfálkozva, mert lám, ezek a reggeli örömök máris képessé tettek a rímes beszédre. És nyomban belemásztam a hatalmas habfellegeket puffogó kádba.

— De mi lesz, ha véletlenül valami bajuk támad azoknak a sonkakatonáknak? — erősködött tovább a leányzó. — Ki tudja, mi minden történhet velük, amíg te itt nyújtózkodsz a kádban?

— Mi történhetne velük? — kérdeztem fiegmán. — Nem történhet azoknak semmi bajuk, hacsak meg nem eszi őket a Kaponyányimonyók — mondtam, mert tegnap este erről a tréfás kedvű manóról meséltem neki, immár századszor, a kedvenc mesekönyvéből.

— Már pedig én nem lennék olyan nyugodt a helyedben — szólt elgondolkozva. — Soha nem tudhatja az ember, nem történik-e valami, amire nem is gondolunk!

— Az se olyan nagy baj, ha netán valami olyasmi történne, amire nem gondolunk, mert ha valami veszély fenyegetné a sonkakatonákat, hát ott vagy te, kedves húspásztorom, majd megőrzöd nekem azokat a jó falatokat, hiszen magad is ott reggelizel mellette. Különben is, éppen tegnap vállaltad el a pásztorkodást. Nem igaz?

— Hát az igaz! — mondta, és valami furcsa kis ráncocska keletkezett a szája sarkában. — Hát akkor csak fürödj nyugodtan, majd én vigyázok! — s ezzel kivonult.

Hanem alig kezdtem gyúrni a habkatonákat a kádban, még a csákójukkal sem lettem kész, amikor berobbant az én kis pásztorom a fürdőszobába, ijedten csapkodva össze a kezét:

— Képzeld Mackó, mi történt? — rémüldözött.

— No csak — szóltam ki kedélyesen a habtenger közepéből —, megjelent tán az a nagybendőjű Kaponyányimonyók a konyhában?

— Én bizony nem tudom, ki vagy mi járkál odakint, de az biztos, hogy már csak tíz sonkakatona parádézik a tányérodon! — mondta a kis pásztor.

De mintha a szörnyű eset ellenére sem lett volna eléggé kétségbeesve.

— Hijjnye a nemjóját! — rikkantottam mérgesen a habtengerből, amelyik szintén összerántotta magát a nagy ijedelemtől. — Itt valami varázslat történt valóban! Nyisd hát nagyra a szemedet, pásztorkám, mert ez így nem lesz jó. Még a végén éhes maradok ma reggel.

— Vigyázok én, vigyázok — mondta a pásztorom. — De ez a valami szörnyen ravasz ám. Fogalmam sincs, hogyan lophatta el azt a két szép katonádat!

— Nahát az egyik szemed állandóan rajtuk legyen, míg a másikkal a kakaós bögréd fenekét nézegeted! — adtam ki az ordrét, és a leány újra elfoglalta őrhelyét a konyhában.

Már a nyakamat szappanoztam, amikor újra kivágódott a fürdőszoba ajtaja és berontott rajta még rémültebben az én pásztorom.

— Hát ez egészen különös dolog, Mackócskám! — szólt szörnyűségesen csóválva a fejét. — Akár hiszed, akár nem, hiába tartottam rajtuk az egyik szememet, mégis eltűnt a katonáidból öt lovas!

Most már igazán elkezdtem a rémülést.

— Ejnye, kutyateremtette! Itt tényleg egy nagyon ravaszdi tolvaj járkál, aki még a te eszeden is túljár. Szaladj csak vissza gyorsan és most már mind a két szemedet tartsd rajta azokon a katonákon, mert a végén üres marad a tányérom!

De bizony meg se törülközhettem, amikor újra megjelent és nagy-nagy szomorúsággal közölte a lesújtó hírt:

— Nem tudom, mit fogsz enni, Mackócskám, mert az a láthatatlan ravaszdi, aki a konyhánkba beköltözött, mind elpusztította a katonáidat. Nagyon értheti a mesterségét, mert hiába néztem mind a két szememmel, mégiscsak üres lett a tányérod!

— A betyárját annak a ravaszdinak! Na, majd adok én annak a valaminek, csak kapjam a kezem közé. Hanem hallod-e, az nem lehet, hogy semmit se vettél volna észre, ha tényleg annyira figyeltél. Semmi gyanúsat nem láttál, tapasztaltál?

— Háááát... — gondolkozott el, visszaidézve az eseményeket. — Mintha tényleg láttam volna valamit.

— Mondd csak gyorsan nyávogócskám, hadd kapjam el a frakkját annak a rosszcsont sonkalopónak!

— Mintha valami..., mintha valami vöröset láttam volna időnként elvillanni a konyhában — közölte töprengése eredményét a pásztorleányka. — És mintha valami karmok is kopogtak volna azon a kistányéron. Valami ravaszdi róka lehet, aki beköltözött a konyhába.

— Az ám! Jól mondod! — világosodott meg az elmém az adatok hallatán. — Tudom már, ki volt ez a zsivány lopós. Nem más, mint a holnemvolt róka. Ennek van olyan szokása, hogy az őrzésre hagyott húst, meg egyéb pecsenyefélét láthatatlan rókabőrben kilopkodja a tányérból.

— Az volt, hát persze, hogy az volt! A láthatatlan holnemvolt róka! — nevetett nagyot az én Zsubócám. — Az vitte el a sonkakatonáidat. De kerüljön csak a kezem közé, bizony mondom, ellátom a baját.

— De ellátjuk ám az imposztornak — erősítettem meg a fogadkozást magam is. — Csak kapjuk el az irháját. Mert borzasztóan nehéz elfogni ezt a zsiványt.

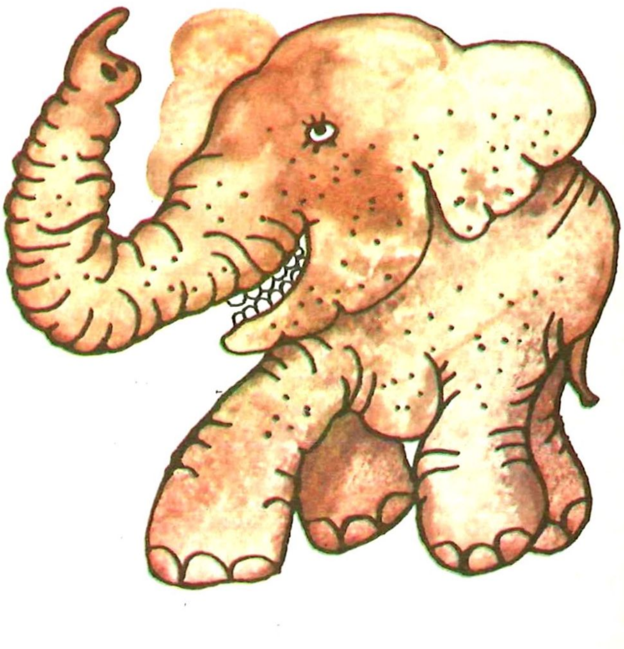
— Nem baj! — tapsolt boldogan a leányzó. — Majd addig lesegetem, amíg egyszer a kezembe kerül az a lompos bundájú! És akkor nem menekül!

Azóta szorgalmasan lesegetjük a holnemvolt rókát, de még eddig nem akadt a kezünkbe. Hanem ez a Zsupszi lány, mintha elkezdene kissé gömbölyödni. Hiába, megerősödik az ember gyereke az ilyen nagy fáradsággal járó húspásztorkodásban.

Vidor Miklós

az Én tanácsadóim

Jobb s balfelől íróasztalomon
ott ülnek a tanácsadók
s ha belefáradok,
meghallgatom,
hogy folytatnák helyemben ők.
Azaz előbb:
mit szólnak ahhoz, amit eddig írtam?
Komoly mérlegelők,
s becsületükre válik,
bár híveim mindhalálig,
a hízelgést nem ismerik.
Töprengve mered le
a betűkre
az ingófejű medve,
két szeme a becsület tükre,
megingatja bumfordi fejét,
csupa tapintat,
amint kijelenti:
„Jókor kérdezel minket,
mikor már belegabalyodtál!"
Nem mond ellene senki,
a két elefánt is ott áll,
s az előkelő bagoly
finoman közelebb hajol:
„Nappal, sajnos nem látok,
ha fölolvasnád talán. . ."
„Inkább elmondanám" —
dünnyögöm némi zavarban.
„Épp kérni akartam!" —
Így a nagyobbik elefánt.
A puli közbevakkant:
„Kolbászról is van benne szó?"
„De kérem,
ez csak nem kritikai szempont!" —
hördül föl az eddig szerényen
hallgató ezüst elefánt a szélen:
„Gondolja meg jobban, miket mond!"
S a puli: „Bármit gondolok,
a kolbásznál nincs jobb dolog!"
Majd a medve: „Parlagi szellem!
Tiltakozom a kolbász ellen!"
S rá a puli: „Könnyen beszél,
aki málnán meg mézen él!"
Trombitál a nagy elefánt: „Elég!
Kolbász, méz, málna!
Hasában tartja az eszét,
ki örökké zabálna!"
„Úgy van! Helyes!" „Térjünk a tárgyra!"
„Halljuk végre azt a mesét!"
Kiabál mind, süvölt a lárma,
egy perc még, és egymásnak esnek.
Dörgőn az asztalra csapok
és elkiáltom magam: „Csendet!"
A puli sértetten morog,
az elefántok mind a ketten
ormányuk lengetik dühödten,
duzzog, hátat fordít a medve,
a bagoly fölhuhog rekedten:
„Micsoda banda! Hihetetlen!"
De most már nekem is elég,
zúg a fülem, zsong a fejem,
kiment belőle a zsivajban,
amit akartam,
bizisten, nem emlékezem. . .
Egyszerre süket némaság
hűti ki a szobát,
hallgatnak a tanácsadók,
a történet, huss, messzeszállt.
Legyintek rá: így jár, aki
a megváltást mástól lesi,
dolgát meg beszövi a pók.
„Talán jobb, ha mára befejezzük!"
— s a lapot dühösen
fiókomba teszem.
Ott ülünk vérig sértve együtt.
Aztán egyszerre csak meghallom
súgva, ideges, metsző hangon:
„A tollával nem viszi sokra,
hát ránk fúj, a kritikusokra!"

Balogh Béni

herNád herceg

(Abaúji rege)

Egyszer volt, hol nem volt, volt valahol egy kicsiny falu, fent északon, a Hernád völgyében. (Igaz, a folyót akkor még nem így hívták... Node, menjünk el a dolog során.) Ebben a kicsi faluban élt egy gyönyörű leány, Rozi volt a neve. Szépségének híre messzi földre elterjedt, de néki csak a saját falujabéli bíró fia kellett. Már kora gyermekségük óta ragaszkodtak egymáshoz, pedig a leány igen szegény volt, a fiú pedig igen gazdag.

— Gyermeki szeszély — legyintett a gazdag bíró, ha említették előtte, majd hozzátette: — Ha felnő a fiam, majd kiábrándul belőle.

De nem így lett! A bíró fia kitartott a szegény leány mellett. Nosza, nagy haragra gerjedt a gazdag bíró, s az egyik reggel magához hívatta a szegény asszonyt.

— Hallod-e, jóasszony — kezdte hízelkedve. — Te szegény vagy és nehezen élsz. Mégsem küldöd el a leányodat szolgálónak. Én pedig tudnék neki egy jó helyet Kassa városában, egy gazdag kereskedőnél. Szóljak-e neki?

— Köszönöm, bíró uram, de ne szóljon kegyelmed — hárította el a szegény asszony, mert sejtette, mire megy a dolog. — Nekem Rozika egyetlen leányom, s nem akarom, hogy holmi idegen urak lábakapcája legyen.

— Úgy? Szóval még fennhéjázol is?! — csattant fel a bíró. — Jól tudom, mit forgattok a fejetekben! Az én fiam kellene tinektek! De abból nem esztek!

— Én eleget mondom a lányomnak, hogy suba a subához, guba a gubához, hogy egyszóval ne vágyjon gazdag fiúhoz szegény lány létére. Dehát ha szeretik egymást.

— No, majd én kigyógyítom belőle — kiabálta a bíró. Azzal kizavarta a szegény asszonyt a községházáról.

Aztán a gazdag bíró mindenféle fondorlatos dolgot kitalált, csakhogy ártson a szegény lány szüleinek. Először is erőszakkal besoroztatta az apját katonának. Amikor pedig a szegény asszony magára maradt, olyan magas adót vetett ki a kicsi földjére, hogy egykettőre elárverezték azt jószágaival s mindenféle gazdasági szerszámaival együtt. Közben pedig szigorúan megtiltotta, hogy a fia, Jani, szóba álljon Rozikával. Ám ők ennek ellenére titokban mégis találkoztak.

Megtudta ezt egyszer a fiú apja! Bizony nagy haragra gerjedt, s rögvest poroszlókat küldött a leányért. Mindez éjnek évadján történt. Szegény Rozit azonban nem a falu börtönébe, hanem Kassa város tömlöcébe kísértette.

Másnap a gonosz bíró azt híresztelte a faluban, hogy a szép Rozika világgá ment szolgálatot keresni. Sírt-rítt a szegény édesanya, hogy alávaló hazugság ez, amit a bíró terjeszt, de hiába mondta, nem nagyon hitte neki senki. Végül a szegény asszony bánatában elköltözött az élők sorából.

Kerek három esztendő is eltelt már, amikor a bíró fiához így szólt az apja:

— Édes fiam, Rozika eltűnt, most már ideje, hogy más lány után nézz.

A fiú eleinte hallani sem akart a dologról, mert eszébe jutott a Rozikának tett fogadalma. Ám mikor öt esztendő eltelt, már elunta a várakozást és a reménységet, s apjáék tanácsára a falu leggazdagabb lányát feleségül vette. Hétországra szóló lakodalom volt, mulatott ott még az árva gyerek is... Még a dölyfös bíró is felöntött a garatra, egyszóval többet ivott a kelleténél, nem tudta hát, mit beszél.

— Rozit én küldtem világgá, méghozzá a kassai tömlöcbe he, he, he — dicsekedett hencegve.

Meghallotta ezt a vőlegény, aki bizony nem mulatott, mert nem szívesen vette feleségül a gazdag, de csúf leányt.

— Elnézést, kedves mátkám — fordult a menyasszonyhoz. — Megfájdult a fejem, kilépek friss levegőt szívni...

— Menj, kedvesem — vigyorodott reá a csúf leány. — Csak rögvest térj vissza!

De a vőlegény nem tért vissza. Titokban apja belső szobájába osont, s ott a pénzesládából több zacskó aranyat és ezüstöt elvett, majd a leggyorsabb paripán, éjszakának évadján kivágtatott a faluból. Egyenesen Kassa városának tartott. Éppen hajnalodott, amikor a kapuhoz ért.

— Ki vagy te? — tudakolták az őrök.

— Budai lovasfutár — lódította a fiú.

— Nem olyan az öltözeted. Inkább, mintha lakodalomból jönnél.

— Kém ez — mondotta a másik őr. — Fogjátok el.

És a kapuőrök nem teketóriáztak sokat, elfogták a fiút, elvették aranyait, amit pedig azért vitt, hogy rajta kiszabadítsa a leányt. Nem múlt el azonban három nap sem, amikor kitudódott, hogy a fiú a gazdag falusi bíró gyermeke, aki megszökött a lagzijából. A nagytekintélyű apa parancsára aztán erőszakkal hazakísérték az elszökött vőlegényt, hogy elkezdje életét gazdag, de csúf felesége mellett.

Közben Rozika megszokta a börtönéletet, és mivel ügyeskezű leány volt, szép vásznat szövetett vele a kassai főbíró felesége. Volt pedig ennek az

asszonynak egy kedves, szőke leánya, akit Helénkének hívtak. Ez a leány annyira megszerette a szép Rozikát, hogy valóságos barátnőjévé fogadta.

— Hogy volt szíved embert ölni? — kérdezte egyszer a rableányt.

— Én embert öltem? — ámult el Rozika. — Honnan veszed ezt?

— Hát azért ítéltek el. ... Nem tudod?

— Nem értettem a bírák latin szavát. De nem öltem embert, még egy csirke nyakát sem tudom elvágni! Hazugság, ha ezt mondták rólam.

És aztán Rozika elmondta Helénkének az összes búját-baját. Az igazságos, jószívű Helénke felháborodva mondotta el a dolgot apjának. A főbíró hitte is, nem is. De mivel kislányát nagyon szerette, kérésére utánanézett a lány ügyének.

A gazdag, vén falusi bíró hímelt-hámolt. Mivel gazdag volt, nem fogott rajta a törvény. Ám az igazságos kassai főbíró a szegény leányt szabadon engedte.

Ment, mendegélt hazafelé kicsiny batyujával Rozika. Este lett, mire a falujába ért. A falu végén lakott a kondás, annak a felesége szólította meg:

— Hová mégy rabságban volt szép Rozika?

— Haza, édesanyához.

— Anyád már sok év óta a hideg sír lakója — hangzott a szomorú felelet.

Szegény Rozika keserves sírásra fakadt.

— Hát Janival mi van? — kérdezte később.

— Jani, a bíró fia régen megházasodott. Felesége a falu legcsúnyább, de leggazdagabb leánya.

Bizony elgondolhatjuk, milyen szomorú lett erre a szegény leány. Nem volt már édesanyja, apjáról sem tudott, s ráadásul a kedvese is mást vett feleségül.

— Nekem már csak a folyó maradt! — zokogta keservesen. — Megyek, a hullámok menyasszonya leszek!

Aztán elindult a falu túlsó szélén zúgó, sebes folyó felé. Közben beesteledett, majd följött a hold.

A jószívű kondásné megsajnálta a szerencsétlen leányt, utánaszaladt, hogy lebeszélje szörnyű tettéről. De hiába kiabált a füzesekben, Rozit már nem látta sehol.

— Ó, a szerencsétlen — jajveszékelte, majd visszafordult, hogy övéihez siessen.

Ám ekkor különös, bűvös zenét hallott a folyó felől. Gyorsan odanézett. Hát uramnak fia, csak elámult attól, amit ott látott! A villogó holdfényben egy ezüstös hullám szétnyílott, majd egy karcsú, koronásfejű ifjú emelkedett ki a habokból. Ruhája csupa, merő arany volt, s kard lógott az oldalán. De a lába helyett halfarok csapkodott a hullám tetején.

— A vízikirály! — suttogta ámulva a kondásné.

— Jöjj, Rozika! Régóta várlak! — hangzott fel a vízikirály szava, s azzal a habokba merülő leányt magához ölelte, majd a folyó mélységébe levitte.

A jószívű kondásné másnap széltében-hosszában

elmondotta, amit látott. Aztán napok teltek, évek múltak, s lassan már feledésbe merült a szép Rozika emléke is.

Történt pedig egyszer megint csak egy holdvilágos éjszakán, hogy a bába néni ablakán zörögtek.

— Ki az, mit akar? — hangzott bentről a kérdés.

— Jer ki, jó asszony, rögvest, egy gyermek születésénél kell segítened.

A néni nem kérette magát, azonnal ment, mivel ez volt a kötelessége. Hát csak elámult, amikor a házából kilépett. Fényes hintó állott ott, és halhoz hasonló lovak voltak eléje fogva. A kocsis azon mentében a lovak közé csapott, azok rögtön megugrottak, s hamarosan belevágtattak a folyóba.

Három napig odavolt a bába néni. Már azt hitték, ő is világgá ment. Ám a harmadik nap éjjelén a halas hintó hazavágtatott vele.

— Rozikánál voltam, a vízikirály palotájában. Ott él ő nagy pompában. Neki segítettem, hogy világra jöjjön a gyermeke.

A falu hitte is, nem is a dolgot... Legjobban a gőgös bíró fújt-morgott. Aztán nagy titokban elhatározta, hogy búvárruhát ölt, és alászáll a mélybe, megnézi a vízikirály palotáját.

Alighogy a hullámokba merült, a halak máris jelentették a vízikirálynak.

— Vessétek örök tömlöcbe a vén gonoszt! — adta ki a szigorú parancsot a vízikirály.

A halak így is cselekedtek. A falu bírájának elvesztét senki sem sajnálta, még a saját fia sem. Ám az egyik szolga elmesélte, hogy látta őt a folyó felé menni. Tudta már a fiú, hogy hová lett az apja. Azt is sejtette, hogy Rozika a vízikirály felesége lett. Bizony nagyon sajnálta, átkozta is gonosz apját, hogy mindig útjukba állt, de már bele kellett nyugodnia a megváltoztathatatlanba. És mivel mindig szerette Rozikát, elhatározta, hogy az egyik holdvilágos éjszakán kimegy a folyóhoz, és kiszólítja a habokból régi kedvesét. Legalább egyszer lássa még.

Úgy is történt.

— Rozi lelkem, jer elő kedves! — hangzott fel kiáltása a zúgó víz felett.

Ám nem jött rá sehonnan felelet. Már éppen nagy bánatosan haza akart menni, amikor a füzek közül, a habokból kiemelkedett a csudaszép Rozika.

— Hívtál Jani! Hát itt vagyok! De nem egyedül! — szólott csengő hangján, majd csillogó aranypólyában egy tündöklő szépségű csecsemőt emelt a hullámok fölé.

— Kisgyermeked? — kérdezte ámulva Jani.

— Igen. Ő az én fiam, Hernád a neve. Ő a hullámok ifjú hercege. Nem lehettem a földön boldog, de a vízben igen!

— Én akartam, még utánad is mentem! — mondotta Jani.

— Mindent tudok, de már minden hiába!... Térj vissza házadba!

Aztán egyet loccsant a hab, és Rozika szép kis gyermekével, Hernád herceggel a mélybe tűnt.

A bíró fia ezután elhagyta csúf feleségét, gazdag házát, mindenét, és halász lett a folyón. Ott csónakázott nap mint nap, gyakran éjjel is, hátha még egyszer meglátná kedvesét. Ám a szépséges Rozika többet nem jött a víz felszínére. Ott élt lent a mélyben a vízikirállyal és nevelgette a hullámok hercegét, a deli Hernádot.

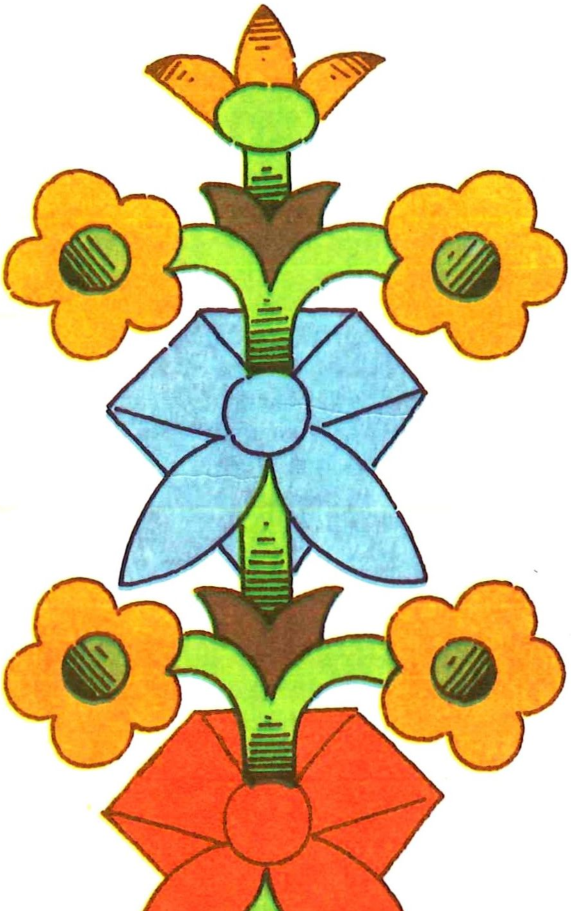
A halásszá lett bíró fia pedig mindenkinek elmondta, amit látott-hallott. Így terjedt el Hernád herceg neve... Mivel a folyóban lakott, róla nevezték el azt az emberek. Azóta is így hívják, nemcsak a hegyes-völgyes Abaújban, hanem szerte a hazában.

Egy csapatotthon építésének balladája

Írta a közösség

Hol volt, hol nem, élt valahol egy ember. Egy szép nyári napon igencsak elfogta a kívánság: hej, de jó lenne egy kis görögdinnye! Vett is egyet, kereket, nehezet. Amint ballag hazafelé az úton, azt mondja neki valaki: „Mekkora tök! Hol vette kegyelmed?" Mérges lett az emberünk, s mondta: „Nem tök ez, hanem tinnye!" Így vitatkozgattak egy darabig, s a nagy beszéd közben leejtette. „Paty!" — nézegette szomorúan a hajdani ízeshúsú gyümölcsöt.

A helybéli hagyomány szerint így lett a községeknek neve Tök, Tinnye és Páty...

Ha az a hajdani dinnyekedvelő ember ma az országúton Páty felé ballagna, ugyancsak nagyra nyitná a szemét! Először is sárga panorámás buszon jár itt a halandó. A Mézeshegy messze tekint, egészen Biáig látni a tetejéről. A kristálytiszta Főforrás környékét a pilisi pihenő parkerdő övezi. A község új házai kétszintesek, korszerűek. Az iskola frissen festett. És az udvarán a bokrok, cserjék és kétnyári virágok között gyönyörű kis ház áll. Ajtaján mozaikberakásos falikép díszeleg. Sárga esővédőjén át mintha mindig besütne a napfény. Felirata messzire hirdeti:

A 2986. számú Petőfi úttörőcsapat otthona.

Janek Károly elvtárs — vagyis Karcsi bácsi, a csapatvezető — egy kockás lapú iskolai füzetet őriz. A füzet címlapján felirat:

A CSAPATOTTHON ÉPÍTÉSÉNEK BALLADÁJA ÍRTA A KÖZÖSSÉG

Olvashatók ebben a könyvben, számok, nevek és dátumok. A legelső az 1974. szeptember 24-i bejegyzés. Akkor volt a községben az úttörőparlament ülése. A meghívottak között ott volt S. Nagy Imre elvtárs, Páty község tanácselnöke, Szénási Béla, a pedagógusok párttitkára. Eljött a hosszúnevű „Zsámbéki medence Lenin Mező-

EGYÜTT-

gazdasági Termelőszövetkezet pátyi egység" párttitkára Döme Béla bácsi. Elmondták a pajtások, hogy sokkal jobban dolgoznának, és talán még selyemzászlót is kaphatna csapatuk, ha lenne csapatotthonuk. Mindenesetre példamutatóan felajánlották társadalmi munkájukat, segítségüket. Mert a csapatnak pénze — kivált egy igazi úttörőotthonra elegendő — nem volt.

Mindenesetre a jövendő pátyi polgárok, a pajtások jól érvelhettek, mert az 1974-es úttörőparlamentjükön határozat született: csapatotthont kell építeni!

És megmozdult a környék. A községi tanács, a termelőszövetkezet, a szülők — saját ügyüknek tekintették a csapatét. Aminthogy az is.

1975. május 1-én megtörtént az első kapavágás. Kijelölték az otthon pontos helyét, és az építkezés immár elkezdődhetett. Azon a nyáron a csapat alapozott... Nyolcvan mázsa cementet építettek az otthon alapjába. Jöttek a szülők... A törökbálinti Ipari Szerelvény és Gépgyár Egyetértés szocialista brigádja tetőt készített, a helyi tsz Ságvári szocialista brigádja elvégezte az üvegezést, mennyezetfelrakást, a biatorbágyi ÁFÉSZ Zalka Máté nevét viselő szocialista brigádja épületanyagot szállított. A takarítást a könyvelés Váci Mihály szocialista brigádja végezte; a Zrínyi Ilona szoc. brigád meg a kárpitozást, a Széchenyi szocialista brigád pedig polcokat épített. Érdekes, mennyi szocialista brigád dolgozott ezen a kicsi otthonon! Ebbe bizony nemcsak építőanyag, hanem szabad szombatok, elmaradt balatoni kirándulások, egyéni szórakozások is beleépültek... Még Likota bácsi, az idős nyugdíjas asztalos is ott fúrt, faragott, segített.

A kiszeseket szándékosan hagytam a végére, mivel róluk külön sokat, nagyon sokat kellene írnom. Először is a hosszúnevű tsz kiszesei együttműködési szerződést kötöttek a csapattal a kongresszus idején végzendő társadalmi munkára. Ezt kongresszusi őrjáratnak nevezték akkor országszerte. Ez az őrjárat azonban szinte állandóvá vált! És Flaskay Iván csúcstitkárral az élen naponta ott voltak az építkezésen. A JIK is kitett magáért! Mármint a Jubileumi Ifjúsági Klub kiszesei. Elsőrendű célnak azt írták fel a naplójukba: „Az úttörőélet színessé tétele". Így aztán a táncos, beatzenés klubnapok helyett az építkezésen töltötték ők is a ráérő idejüket. Munkával erősödött a barátság a kiszesek és az úttörők között. Megjegyzem, a csapat valamennyi rajának kiszes ifjúvezetője van!

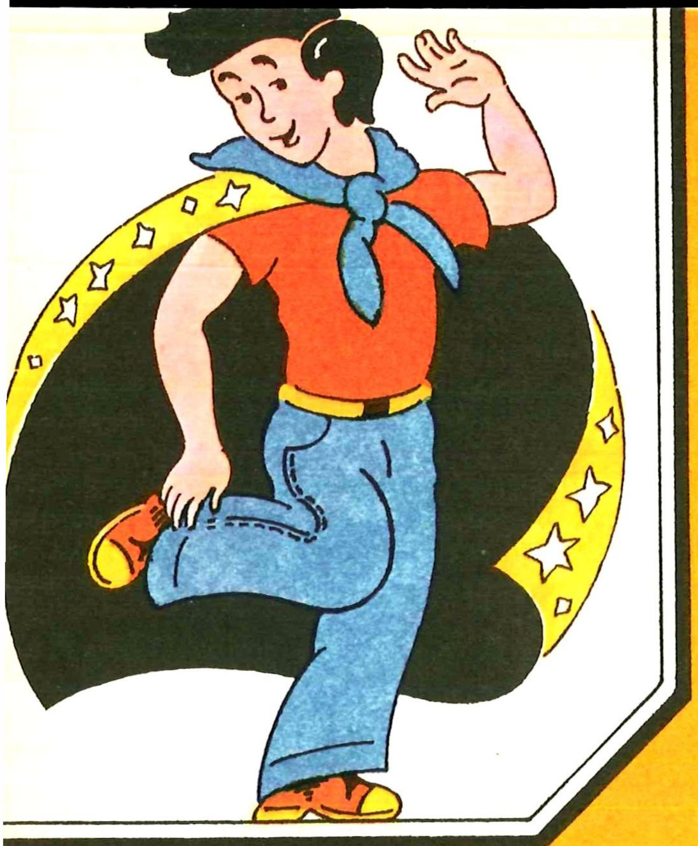
1976. május 8-án készen állt a h á z, lakóit várta az otthon! 301 pátyi kisdobos és úttörő 1800 társadalmi munkaórája is beleépült a falakba...

Az új tanévben nagy feladatot vállalt ismét a csapat és a csapattanács. Márványtáblán kívánják megörökíteni a munkában elöljárók nevét. Hadd lássa majd a jövendő, hogy szüleik, nagyszüleik ott dolgoztak! Azt hiszem, olyan nagy márványlapot nem készítenek Süttőn vagy Piszkén, mint amekkora ide kellene! Mert kinek a neve kerülne az élre? S vajon elférne-e ezer, ezerötszáz név ezen a táblán? Még pót-táblát is kellene készíttetni, mert lám, ottlétemkor például a Telki Állami Erdőgazdaság bejelentette: cserjéket, fákat szállít ingyen, bérmentve, hadd legyen még szebb a csapatotthon környéke!

Hát kérem, ez a pátyi 2986. Petőfi Sándor úttörőcsapat otthonának balladája, melyet valóban a közösség írt!

Feljegyezte: Joó Katalin

EGYMÁSÉRT!

Karikázunk

Hetek óta készülődtünk az ünnepélyre. Karesz már délben elkéredzkedett az iskolából, hogy befűthessen a kultúrotthonba. Füst volt is mire odaértünk. Mi, persze, nem törődve füsttel, hideggel, rohantunk a színpadra. Vidáman dobogtunk az olajos deszkákon, élveztük ahogy toppanásunk nyomán apró porpamacsok robbannak.

Miska bácsi alig tudott rendet teremteni. De azért szépen haladtunk a próbákkal. Elsőnek — kell-e mondani? — a meghajlást tanultuk meg. Elöl kecsesen a lányok, mögöttük büszkén, fejet biccentettünk mi, fiúk. Haladtunk a tánccal is. Jókedvűen szedtük a lábunkat, összecsaptunk, mint a kiskakasok, emelgettük a karunkat, bújtunk a társaink tartotta kapu alatt, kézenfogva karikáztunk fiúk-lányok együtt. Dalolásunk felverte a délutáni csendet. Izgatottan vártuk az ünnepélyt.

Jól emlékszem, hideg eső esett egész nap. Nagy tócsa állt a kultúrház udvarán, mérgesen kerülgették a felnőttek. De jöttek sokan. Ázott nagykendők nehéz párája keveredett az olaj és az öreg falak szagával. Zsúfolásig megtelt a nagyterem. Sárgán pislogtak a villanykörték a mennyezetről. Szakadós krepp-papírból vágott szalagokkal, régi könyvekből kivágott képekkel próbáltuk eltakarni legalább az ünnepre a falak kopottságát.

Zsibongott a nézőtér, mi a függöny belső oldalán izgatott csöndben álltunk. Marci merészkedett csak odáig, hogy kidugja a fejét.

— Itt vannak — kiáltotta. Ebből megértettük, hogy megérkeztek az első sor vendégei is, az Igazgató bácsi, az Elnök Lajos bácsi, meg egy idegen bácsi, és még néhányan. Szépen felöltöztek, még a kitüntetéseiket is kabátjukra tűzték.

Miska bácsi intett Mártinak, aki kipattant a függöny elé — hogy ő sohasem izgul! — és csengő hangon köszöntötte november 7-e ünnepén az egybegyűlteket, és bejelentette a tánccsoport műsorát.

— Függönyt fel! — hangzott az elsuttogott vezényszó — három... és... És torkunkból felszakadt a dal, kéz a kézben tíz fiú és tíz lány elkezdte táncát a színpadon. Perdültek a tarka szoknyák, libbentek a piros szalagos copfok (a máskor cibálni valók), ütemesen koppantak a cipősarkak, csattantak a tenyerek. Kezet fogtunk, kört alkottunk, új párokká szakadtunk, bújtunk a kezek tartotta kapuk alatt. Derűs arccal ott táncoltam, ott daloltam én is közöttük.

És már tudtam, hogy következik a csoda. Megvilágosodott a terem, eltűntek a sárga villanykörték, helyettük fényes lámpák ereszkedtek alá, s ontották fényüket a frissen festett falak közé — nem porzott a színpad, nem volt ázott a nagykendő, piros bársonyszékekben ültek a nézők, fényes cipőjük alatt ragyogott a vadonatúj vajsárga parketta, az ötödik sorban vadonatúj egyenruhában szundikált a tűzoltó. Csodaszép függöny fedte az ablakokat. Ragyogott, ragyogott az egész terem. Majd gyengéden megrezdült az egész, s először alig észrevehetően emelkedni kezdett. Lassú pörgéssel — mintha a tánc ütemére tenné — megindult.

És a kacsalábon forgó kultúrházban a színpadról szállt-szállt a dal, jártuk a táncot kézen fogva, körbe-karikába, újra párba állva, vidáman fiúk és lányok, ragyogó, nevető képpel.

Vitéz Jancsi mesebeli kisdobos

Kedves Coffi! Ezt a reszketeg levelet most bal kézzel írom. Képzeld, ma délelőtt leveszik a gipszet a jobb kezemről. Szia! Paprika

ÉLJEN, ÉLJEN, ÉLJEN! Örülök, hogy meggyógyultál! Most már minden másképp lesz! Coffi

Kedves Coffi! Ez a levél is reszketeg, pedig ezt már jobb kézzel írom. Igazad volt: tényleg minden másképpen van. A jobb kezem ugyanis rettentöen ügyetlen. Nem fogad szót nekem.

Az iskolában is minden megváltozott. Nem etet, nem itat senki. Magam cipelem a táskámat is – bal kézzel persze, mert a jobb semmire se jó.

Sok a lecke is. Pocak elrohant focizni, pedig idáig minden délután segített nekem... Mi lesz velem, Coffi? NEKEM MOST KÉT BALKEZEM VAN!!! Barátod Paprika

Kedves Paprika! Tanitgasd a jobb kezedet, mint egy kiskutyát! Tornáztasd minden nap, és akkor hamar megügyesedik! Coffi

Coffi, íme a „kiskutya". Amint látod, már

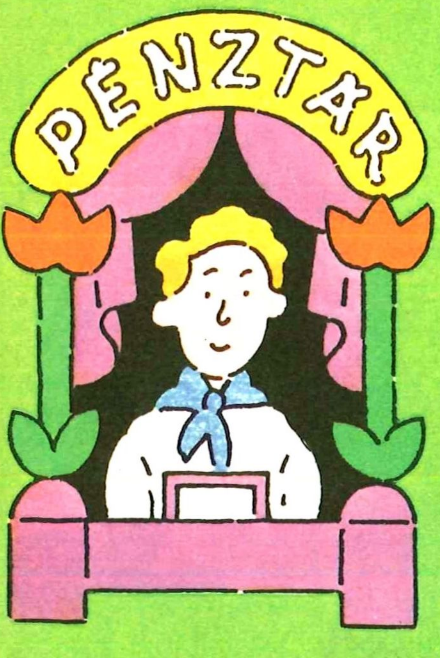

egész ügyes, majdnem ugat! Szeretettel üdvözöl (jobb és bal kezével együtt) Paprika

Marék Veronika munkája

Dobra verjük

Minden gyümölcsöt leszedtek. A vértesacsai Kossuth Lajos úttörőcsapat pajtásai még az elmúlt tanév végén felhívást bocsátottak útjára: ne maradjon leszedetlen gyümölcsfa a járás földjein és az idős emberek kertjeiben. A felhívás nyomán a csabdi, a szári, a mányi, a szárligeti, a vértesboglári és a vértesacsai úttörők és kisdobosok mindenütt munkába kezdtek. A leszedett gyümölcs a helyi ÁFÉSZ üzletek közvetítésével a községek lakóinak asztalára került. Gratulálunk a kezdeményezőknek és mindazoknak a pajtásoknak, akik meghallgatták a felhívást és munkájukkal hozzájárultak a járás gyümölcsellátásához!

Meleg Böbi hűsöl. Meg is érdemli, a nyáron ugyanis tíz napon át ő mondott mesét a felnőtteknek a Csillebérci Nagytáborban. A turai úttörőújság munkatársainak jóvoltából, természetesen, akik Meleg Böbit kitalálták és akik a nagytábor úttörőrádiójának műsorát szerkesztették. Most otthon edzenek, megszokott környezetükben, és örülnek, mert a következő nyárra ismét meghívták őket Csillebércre. Mi is szurkolunk az újabb sikerekért ifjú munkatársainknak, akik között kisdobos is akadt: Kiss Kati.

Petőfi mozi — Pajtás mozi. Kecskeméten a vasárnapi matinék idején a Petőfi mozi Pajtás mozivá alakul át. A filmek eddig is elsősorban olyanok voltak, melyeket a gyerekek szeretnek. Ez továbbra is így marad. Ami megváltozott: a mozi üzem vezetése! Ugyanis a „Pajtás mozi"-ban a pénztáros, a jegyszedő — no és persze a nézők is — úttörők és kisdobosok, méghozzá a Bajcsy-Zsilinszky általános iskolából.

Rejtvényfejtők, figyelem! Mint előző számainkban megírtuk, a megfejtéseket idén sem havonta, hanem összegyűjtve, három havonként kell címünkre elküldeni; pontosabban: novemberben és februárban 3—3-at, júniusban pedig négyet, mindig az adott hónap végéig.

A hibátlan megfejtésekért egy-egy képet küldünk. Akinek esetenként mind a három, illetve júniusban mind a négy havi megfejtése helyes, az a képekkel együtt egy számkorongot is kap.

A képek hátlapján ismertetést olvashattok az ábrázolt eseményről vagy épületről. No meg, jól figyeljetek, egy-egy újabb rejtvényt is találtok minden képeslapon, aminek a megfejtése mindig egy szó (két esetben névelővel). Ezekből a szavakból júniusban egy mondatot állíthattok össze. Aki a mondatot és a képekkel kapott három számkorongot beküldi a szerkesztőségbe, könyvjutalomban részesül.

A melléklet elkészítésének leírása. A fekete körvonalakon vágd körül a darabokat, és a szaggatott vonalakon hajtogasd be. Az x-szel jelölt köröket is vágd ki. Ragasztóval a sárga felületeket kell bekenni. Először a hajóoldalak orr- és kormányrészét (1. és 2.) ragaszd össze, azután a fedélzet orr- és hátsó csúcsát ragaszd rá az oldalakra. Végül a hajó fenekét rögzítsd a 3. csíkhoz. A felépítményeket a piros betűk szerint illeszd a helyükre.

A kéményeket ceruzára sodorva gömbölyítsd meg, azután ragaszd össze. Szorosan be kell illeszkedniök a kerek lyukakba úgy, hogy a kémények fehér alsó része leérjen a hajó fenekéig. Alsó ragasztófülecskéiket befelé hajlítva ragasztózd be, hogy a hajó fenekéhez szilárdan ragadjanak.

A parancsnoki híd két darabból készül, a kis ábrák világosan mutatják, hogy miképpen. Legvégül a D jelű ágyúállást erősítsd a helyére, előbb azonban szerelj bele ágyúcsövet egy legömbölyített élű gyufaszálból. Ennek előreálló hossza 20 mm, a páncélon belül 5 mm. Fesd be szürkére. A parancsnoki híd tetején és a hátsó fedélzeten levő piros pontokban egy-egy árbocot állíthatsz fel vékony pálcákból. Ezek is leérnek a hajó fenekéig.

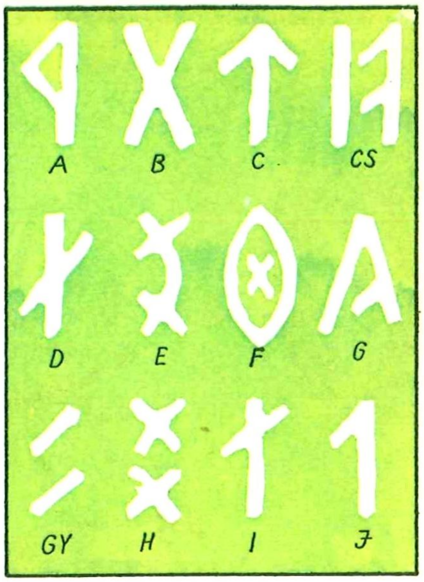
A hajó orrába zászlórudat tűzhetsz gombostűből, amelyen piros zászlót lenget a Néva szele.

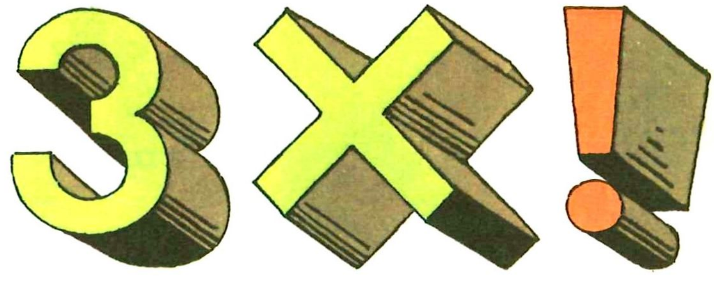
Játsszunk!

Az ősi foglalkozás komolyabbik részének vége. Jöhetne a játék. Kint ömlik az eső, hazamenni pedig egyikünknek sem akaródzik. Tizenketten vagyunk. Játsszunk „Mire jó"-t! Hogyan?

Üljünk le sorban egymás mellé. Vegyünk elő papírt és ceruzát, írni fogunk. Az első pajtás egy kérdést, a mellette ülő pedig feleletet a szomszédja kérdésére. A kérdések így kezdődjenek: mire jó? Például: mire jó a bukta? — írja az első pajtás. A mellette ülő azt a választ írja: arra, hogy megegyük. Ily módon, ha tizenketten vagyunk, hat kérdés és hat felelet kerül papírra. Amikor ezzel készen vagyunk, összekeverjük a cédulákat. Akihez kérdés került, kérdez, a kérdezőhöz legközelebbi pajtás pedig válaszol. Természetesen, ki-ki a saját cédulájáról.

A kérdések és feleletek furcsa, véletlen találkozásán sokat nevettek a gyerekek. Ahányszor összekeverték a cédulákat, annyiféle feleletet kaptak a kérdésekre. Ha van kedvetek rá, ti is megpróbálhatjátok.

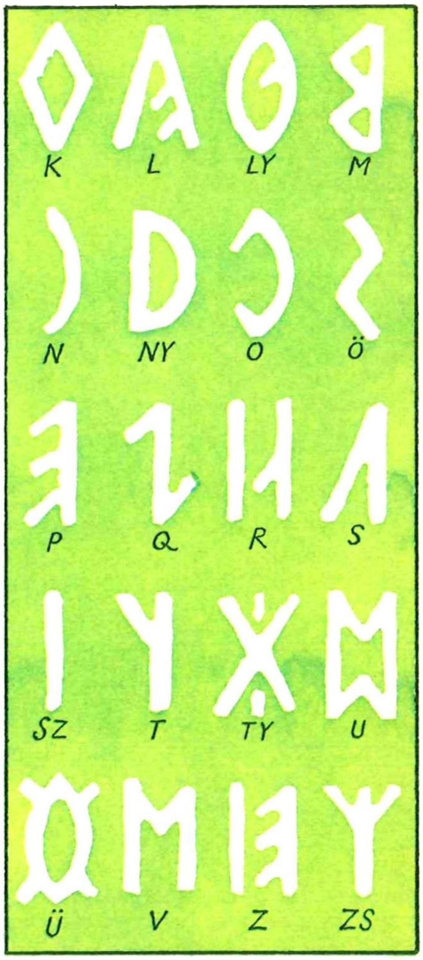

Írás is, meg feladat is!

Több pajtás kérésére titkosírást közlünk. Ismerjétek meg a rovásírást! Ezt használták őseink. Éles szerszámmal fára rótták a betűket. Sokáig nem tudták megfejteni. Végül Sebestyén Géza Veszprém megyei tudósnak sikerült. Az ő emlékét őrzi a Balaton északi partján, Révfülöp és Szepezdfürdő között, a 71-es útnál, a bányászüdülőhöz közel keskeny, sziklatalapzaton egy hatnyelvű felirat. Szepezdi, révfülöpi kisdobosok és úttörők! Ápoljátok ennek a tudósnak az emlékét!

Itt látható a rovásírás, melyet titkosírásnak is jószívvel ajánlunk!

Ezt kiáltjuk!

Ha a csapat, raj, őrs vagy szakkör közös munkába, játékba kezd, biztosan felhangzik a vidám csatakiáltás. Mi is feljegyeztünk néhányat! Készítsetek ti is, és a legsikerültebbeket küldjétek el nekünk!

Tigris őrs a mi nevünk,
az erdőben nem félünk,
mi csak akkor reszketünk,
ha egyesre felelünk!

Móka, nóta vidámság,
csuda jó kis társaság!
Vidámság őrs a nevünk,
mert mi mindig nevetünk,
ha-ha, ha-ha-ha!

Fürge ész, friss erő,
kisdobosnál ez a fő, — hurrá!

Kikirics, kutyatej,
szabadban se szemetelj!
Térdhajlítás, szedd fel pajtás!
Jól van!

Három láng a jelvényünkben,
három láng él a szívünkben, — hurrá!

Lusztig Csaba II. oszt. tanuló munkája
Csolnok, Rákóczi-telep

Postafiók 100

Legkedvesebb levelem novemberben. „Kedves Űr Kata! Rajunk Galgamácsa múltjával foglalkozik. Gyűjtünk régi okleveleket, jelvényeket, fényképeket. Ezeken felismertük szüleinket, akik bőszoknyás kislányokként és mezítlábas fiúkként mosolyognak vissza ránk. Összehordtunk konyhai edényeket, de nem tudjuk elképzelni, hogyan főztek azokban. Készítettünk régi gyermekjátékokat: csutka-babát, csüge princet, brekegőt, kacsót. Meghívtuk Dudás Juló nénit, akire nagyon büszkék vagyunk, mert híres festő. Megdicsérte a játékainkat és bemutatta a kacsóval való játszást. Bizony szájtátva figyeltük fürge ujjait. Szeretettel üdvözöl a kisdobosok nevében: **Vankó Mónika** 4. o. kisdobos, 2183 Galgamácsa, Ált. iskola."

Bemutatom a vízvári kisdobosok közül a Vadvirág őrsöt. Sok érdekes hírt közölnek. Nekem az tetszik legjobban, hogy segítettek paprikát szedni a termelőszövetkezetben. Dolgos-ügyes gyerekek lehetnek. A levél írója Kollárovics Erzsébet (7588 Vízvár, Szabadság út 30) is csak azért fejezte be az írást, mert édesanyját akarta meglepni ebéddel.

A gyöngyösi 3. sz. általános iskola kisdobosai — most másodikosok — elsős korukról írtak, amikor mindenki járatta a Kisdobost, és annyira szerették, hogy szívesen gyakorolták meséin az olvasást is.

Gyarmati Edina negyedikes, az óvodás kistestvérének olvassa a Kisdobost. Ő maga linómetszéssel foglalkozik. Nekem is küldött egy gyönyörűt. Címe: 5054 Jászalsószentgyörgy, Petőfi út 13/c.

Scheibl Mária kisdobos egy őrsbe tartozik testvérével, ikrek ugyanis. Abban különböznek egymástól, hogy Mari őrsi krónikás, Jóska pedig zászlós. Abban hasonlítanak egymásra, hogy mind a ketten nagyon szeretik a tisztségüket. Címük: 6239 Császártöltés, Petőfi Sándor u. 13.

Abuczki Éva negyedikes kisdobos (3646 Nekézseny, Arany János u. 63) rajáról minden jót ír. Például azt, hogy sok anyagot gyűjtöttek névadójuk, Martos Flóra életéről. Magáról előbb panaszkodik: nem tud tornászni. Én se tudtam. Aztán mindig elsőnek igyekeztem bejutni a tornaterembe, és mire megkezdődött az óra, már kipróbáltam a mászórudat, bordásfalat. Gyakorlással mindez megtanulható. Otthonra meg a tv-tornát ajánlom. Később szerényen bevallja Éva, hogy citerázni, furulyázni viszont jól tud. Gratulálok! Szívesen hallgatnám!

Dér Péter negyedikes kisdobos „Aratósztrájk" című rajzával szerzett örömet (címe: Sárisáp-Annavölgy, Ált. iskola). Az előszállási kisdobosok pedig különböző témájú, szebbnél szebb rajzokat küldtek mostanában. Azóta is gyönyörködöm bennük (címük: 2429 Előszállás, Általános iskola).

Sánta Rózsát nemcsak azért mutatom be, mert gyönyörű írással, boldogan számol be új iskolájuk elkészültéről, hanem azért, mert arról is ír, hogy édesapja is ott lapátolt, édesanyja is ott súrolt a többi szülővel együtt vasárnaponként, hogy minél előbb kész legyen, minél szebb legyen az az új iskola. (Címe: 6781 Domaszék, Rákóczi út 13).

Kocsis Kata (5932 Gádoros, Lenin út 60) édesanyja segítségével derítette fel, hogy abban az épületben, ahol most ő tanul, alakult meg az úttörőcsapatuk 1947/48-ban. Édesanyja is tagja volt. Azt mondogatja egyre, de jó lenne most iskolába járni.

Ezeket a kisdobosokat azért mutattam be, mert érdemes őket megismerni, akár további levelezés útján!

Űr Kata

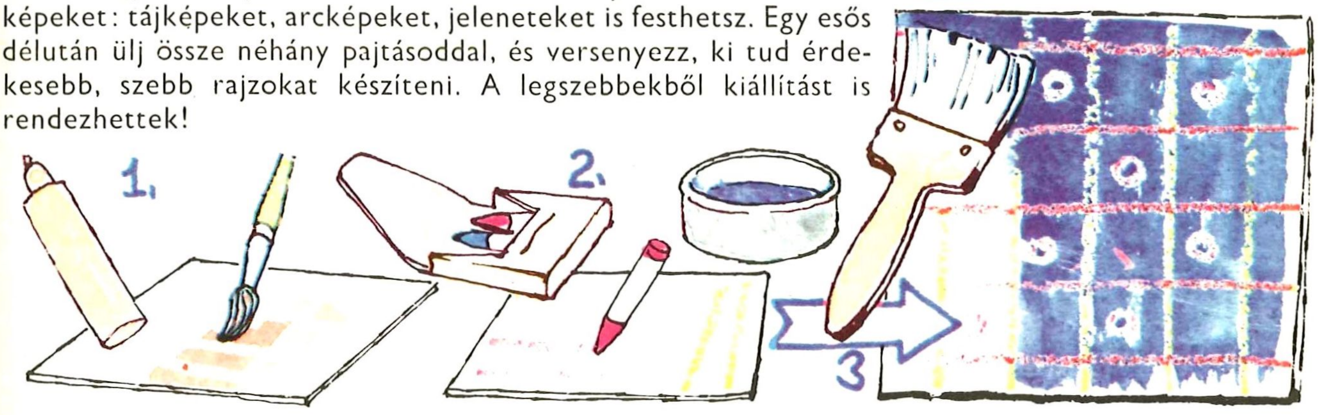
Ferkai Loránt: **Viaszrajzolás**

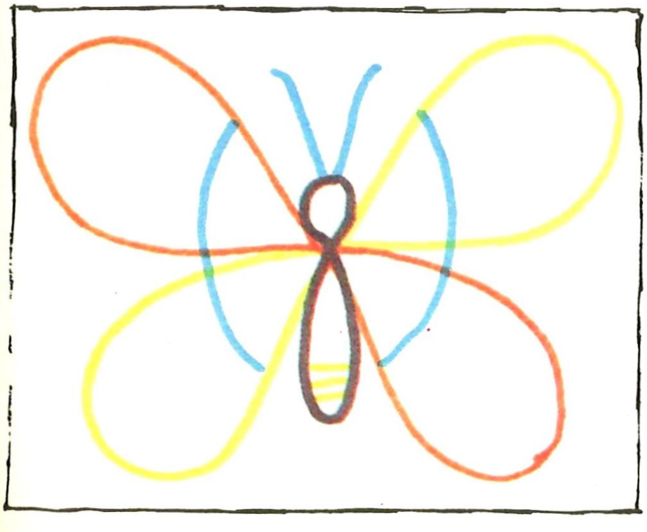

Ha viaszgyertya élével vagy kihegyezett viaszdarabkával fehér papírlapon vonalakat húzol, a rajz alig vehető észre. De amint vízfestékes ecsettel átfutsz a láthatatlan rajzon (1.), előtűnik a vonal, a rajz, mégpedig úgy, hogy a színesre festett papíron fehéren marad. Ennek az a magyarázata, hogy a zsíros viaszvonalak helyén a festék nem fogja meg a papírt. A jobb felső sarokban láthatsz egy viasszal rajzolt és átfestett virágot. Fehér viaszvonalak közeit különféle színekkel is kifestheted — a virágminta alatt látsz ilyen rajzot —, ami ugyancsak jól mutat! De fehér viasz helyett használhatsz zsírkrétát is, s nem csupán fehéret, hanem színeset (2.). Ha például színes rácsot rajzolsz párhuzamos vonalakból (3.) és azt festékkel vonod be, szépen díszített papírlaphoz jutsz. Gondold el, milyen csinos babaszoba-függönyöket, szőnyegeket készíthetsz ezzel a technikával! És milyen egyszerűen, milyen gyorsan!

Legalsó két rajzunk szobadísznek alkalmas lepkeforma készítésének két mozzanatát mutatja be. Egy rajzlap vagy műszaki rajzlap felére rajzolj középre egy függőleges nyolcast, persze zsírkrétával, majd rajta keresztben, de ferdén, még két másik nyolcast. Rajzunkon a „nyolcasokat" más-más színnel csináltuk, hogy meg tudd őket különböztetni. Te azonban használj fehér vagy világossárga színt mindegyikhez, majd a vonalak közeit szép élénk színekkel fesd ki. A lepke köré — hogy a színek minél ragyogóbbak legyenek — fekete hátteret fess! Talán felesleges mondanunk, hogy viaszrajzolással nem csak díszítményeket, hanem valódi képeket: tájképeket, arcképeket, jeleneteket is festhetsz. Egy esős délután ülj össze néhány pajtásoddal, és versenyezz, ki tud érdekesebb, szebb rajzokat készíteni. A legszebbekből kiállítást is rendezhettek!

3. Novemberi fejtörő

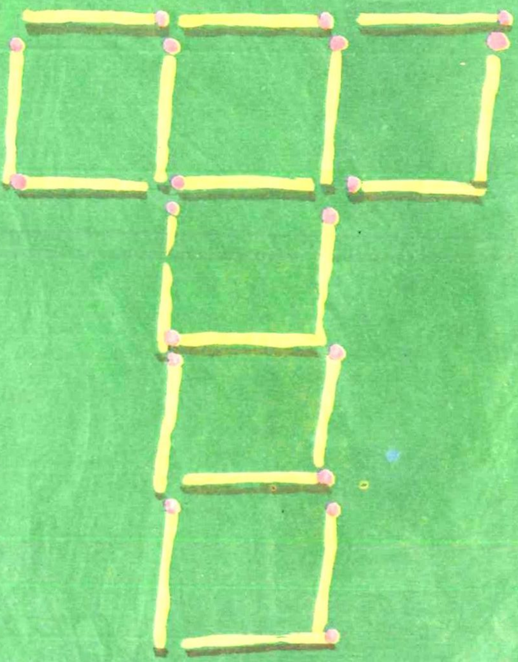
Őrizzétek meg és a megfejtéssel együtt küldjétek be!

Nagy család

— A mi családunkban két nagyszülő, négy szülő, négy gyerek és két unoka van — mondja Feri.
— Akkor ti elég sokan vagytok a családban — csodálkozik Laci.
— Nem is olyan sokan, számolj csak utána.
Hányan vannak Feriék?

Gyufa-rejtvény

Rakjátok ki gyufából ezt a hat négyzetet. Vegyetek el három gyufaszálat úgy, hogy csak négy négyzet maradjon. (A megfejtést rajzban küldjétek be.)

Keresztrejtvény

Vízszintes 1. Jön a hideg évszak... 10. Úttörőcsapat része. 11. Fölé ellentéte. 12. Tatár közepe. 13. Kötőszó. 14. Fogyasztható. 16. Kimondott mássalhangzó. 17. Egye, tájszólással. 19. Cipő része. 21. Ne menj a fára. 24. Múlik az... 26. Kanóc közepe. 27. A. S. L. 29. Dézsa eleje. 31. Kása betűi keverve. 32. Éjjel vigyáz a táborban. 33. Ötödikben ezt a nyelvet tanuljátok.
Függőleges 1. November hónapban... 2. Idős. 3. Utolsó betű. 4. Fordított víziállat. 5. Nagytestű állat. 6. Töltés. 7. T. A. 8. Ennivaló. 9. Szereplés előtti izgalom. 14. Azonos betűk. 15. Ő. T. S. 18. Komárom melletti község fordítva. 20. Férfikabát névelővel. 22. Holnap előtt. 23. Ízesítő. 25. Zúzmara. 28. Ragadozó madár. 30. Fordított kötőszó. 31. S. R.
Beküldendő a vízszintes 1. és a függőleges 1.

Képrejtvény

Gyertyafény

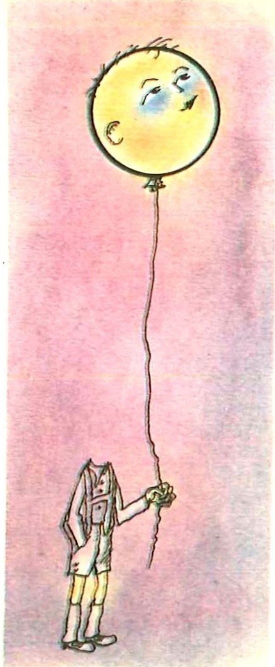
Három gyertyánk van. Az első háromszor annyi ideig ég, mint a harmadik, a második kétszer annyi ideig mint az első, a harmadik pedig 20 percig. Ha egymás után gyújtom meg a gyertyákat, mennyi ideig világítanak összesen?

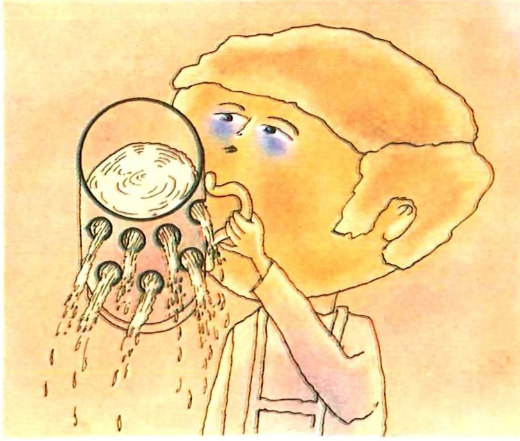

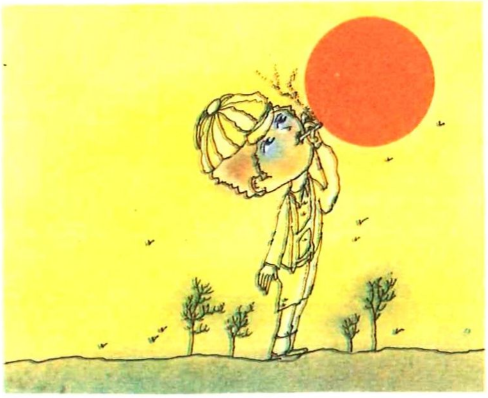
Rejtvényfejtők! Részletes tájékoztató a Dobra verjük oldalon. Olvassátok el!

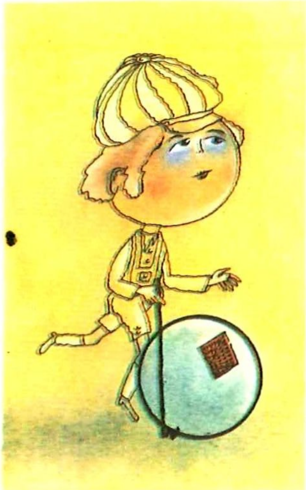
Dallos Jenő:
Tréfás mértani formák.
Kör

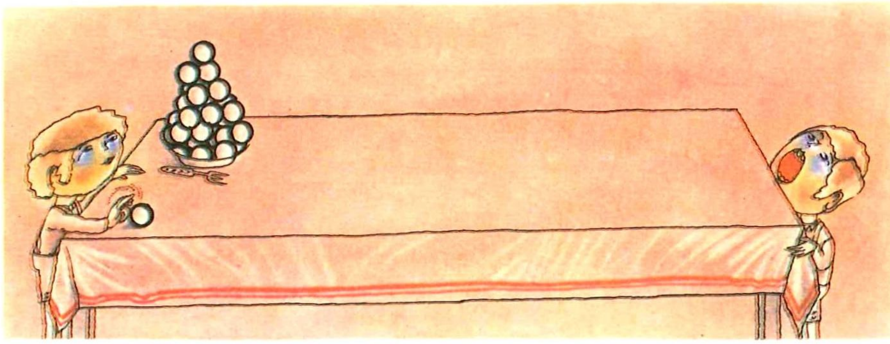

kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja XXV. évf. 9. sz.

Szerkesztő: Kelemen Sándor
Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, 1502 Budapest, Postafiók 100. Telefon: 664-373
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Dr. Petrus György
Kiadóhivatal: 1374 Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben
és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) 1900 Budapest V., József nádor tér 1. Közvetlenül
vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj 1 évre 40,— Ft, I. félévre 24,— Ft, II. félévre 16,— Ft, negyedéves előfizetés nincs.
Készült a Kossuth Nyomdában. 76.0878. Felelős vezető: Monori István vezérigazgató
INDEX: 25.442
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlap és az aláírással nem jelölt rajzok Vida Győző munkái
A hátsó borítót Görög Júlia rajzolta

Ára: 4,— Ft

